

Asia: VN/33301/2025

Työ- ja elinkeinoministeriön lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle työnhakijan avointen korkeakouluopintojen aikaista työttömyysturvaoikeutta koskevaksi lainsäädännöksi

Lausunnonantajan lausunto

1. Yleiset kommentit

Lakimuutos on oikeansuuntainen ja kannatettava. Tärkeää olisi, että se kattaisi myös erillisillä opinto-oikeuksilla opiskelevat työttömät opiskelijat. Yliopistolain 7 §:n mukaan yliopistot voivat järjestää tutkintojen osia sisältävää koulutusta täydennyskoulutuksena, avoimena yliopisto-opetuksena tai erillisinä opintoina. FITech-verkostoyliopisto tarjoaa ilmaiseksi valikoituja suomalaisten tekniikan alan yliopistojen kursseja, ja opiskelijat opiskelevat näitä erillisillä opinto-oikeuksilla.

FITech-erillisopinto-oikeudella suoritettavat opinnot ovat sisällöltään, tavoitteeltaan, toteutukseltaan ja kohderyhmältään yhteneviä avoimen korkeakouluopetuksen kanssa. Niiden rinnastaminen avoimeen yliopistoon ehdotetussa lakimuutoksessa varmistaisi yhdenvertaisen kohtelun ja johdonmukaisuuden, esityksen tavoitteen toteutumisen (opiskelumahdollisuuksien helpottaminen ja hallinnollisen taakan keventäminen) sekä työllistymistä tukevan, julkisesti rahoitetun jatkuvan oppimisen hyödyntämisen ilman perusteetonta etuusmenetystä.

2. Huomionne työttömyysturvalain muutoksista

Vaasan yliopisto pitää tärkeänä lainsäädännön yksinkertaistamista. Uudistus selkeyttää työttömän työnhakijan neuvontaa ja ohjausta avoimissa korkeakouluissa. Opiskelu työttömyysetuudella on tärkeä mahdollisuus suorittaa avoimia korkeakouluopintoja ilman, että menettää työttömyysturvaa. 25 vuoden ikäraja on sinänsä perusteltu, koska alle 25-vuotiaat ohjataan hakeutumaan tutkinto-opiskelijoiksi.

Vaasan yliopisto pitää tärkeänä lainsäädännön yksinkertaistamista. Uudistus selkeyttää työttömän työnhakijan neuvontaa ja ohjausta avoimissa korkeakouluissa sekä keventää työttömyysetuuteen liittyvää hallinnollista taakkaa. Erillisopinto-oikeuden rinnastaminen avoimeen yliopisto-opetukseen

tukisi tätä tavoitetta, koska opintojen vaikutusta etuuteen voitaisiin arvioida yhden, yhtenäisen viitekehyksen puitteissa.

Mikäli sääntely mahdollistaisi yli 25-vuotiaille avoimien korkeakouluopintojen suorittamisen ilman vaikutusta työttömyysetuuteen, mutta jättäisi erillisopinto-oikeudella tehtävät vastaavan sisältöiset opinnot tämän ulkopuolelle, johtaisi se perusteettomiin eroihin opiskelijoiden kohtelussa pelkästään hallinnollisen määrittelyn takia ("avoin" vs. "erillisopinto-oikeus"). Erillisopintojen sisällyttäminen lakiin varmistaisi, että työllistymistä tukevaa ja julkisilla varoilla toteutettua jatkuvan oppimisen tarjontaa voidaan hyödyntää ilman etuuksien menettämisen riskiä, ja samalla edistäisi eri opintomuotojen yhdenvertaista kohtelua.

3. Huomionne työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain muutoksista

Lain muutoksilla näyttäisi olevan positiivinen vaikutus hallinnollisen työn vähenemiseen eri organisaatioissa.

4. Huomionne esityksen vaikutuksista ja vaikutusarvioista

Lakimuutos saattaa lisätä työttömien työnhakijoiden opiskelua avoimissa korkeakouluissa ja tätä kautta osaamisen kasvua, mikä voi vaikuttaa myönteisesti henkilöiden mahdollisuuksiin työllistyä.

Yksi esityksen vaikutusarvion keskeisistä epävarmuuksista liittyy hallituksen puoliväliriihessä 2025 tekemään linjaukseen, jossa tutkinnon suorittaminen avoimilla korkeakouluopinnoilla tulee myöhemmin mahdollistamaan. Tällä hetkellä avoimen väylän kautta siirtyy vuosittain tutkinto-opiskelijaksi noin 6 000 opiskelijaa. Määrä on nykyisin melko vähäinen, mikä rajoittaa mahdollista riskiä opintoetuuksien korvautumisesta työttömyysetuudella.

5. Miten arvioitte tutkinnon suorittamista koskevan esityksen ja työttömien avoimen opiskelun helpottamisen yhteisvaikutuksia? Pidätekö todennäköisenä, että avointen korkeakouluopintojen kautta tutkinnon suorittavien osuus tulee kasvamaan merkittävästi verrattuna nykyisen avoimen väylän volyyymiin?

Vaasan yliopisto ei pidä todennäköisenä, että mahdollisesti tulevaisuudessa tulevat avointen korkeakoulujen tutkinnon anto-oikeudet kasvattaisivat merkittävästi tutkinnon suorittavien osuutta avoimissa korkeakouluissa. Tutkinnoista suunnitellaan täyskatteellisia, joten tämä rajaa henkilöiden, etenkin työttömien työnhakijoiden, halukkuutta suorittaa tutkinto avoimessa korkeakoulussa. Vaasan yliopiston näkemyksen mukaan avoimen väylä tulee olemaan tulevaisuudessa ensisijainen reitti.

Hallitus nosti keväällä 2024 avoimen korkeakouluopetuksen enimmäismaksuja 15 eurosta 45 euroon yhtä opintopistettä kohden. Toistaiseksi maksuja on korotettu maltillisesti.

6. Miten arvioitte, että tutkinnon suoritusoikeus avoimien korkeakouluopintojen kautta muuttaisi opintomaksuja

Tutkinnon suorittamisen yleistyessä avoimen korkeakouluopintojen kautta käytännössä yliopistojen resurssitarve lisääntyy. Tämä tulee näkymään opintomaksujen korotuspaineena kohti täyskatteellisuutta, joka tarkoittaisi tämän hetken arvion mukaan n. 200 euron opintopistemaksua

jatkossa. On selvää, että tähän asiaan tulee ottaa kantaa uudistettavissa korkeakoulujen rahoitusmalleissa.

Keltto Tiia
Vaasan yliopisto